

U C H W A Ł A
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 1 czerwca 2007 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach
rodzinnych**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Jednocześnie upoważnia senatora Antoniego Szymańskiego do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych

Art. 1.

W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, Nr 104, poz. 711 i Nr 222, poz. 1630 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 427) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 w pkt 4 kropkę na końcu zastępuje się średnikiem oraz dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
"5) świadczenie z tytułu ciąży i porodu.";
- 2) w art. 3 pkt 10 otrzymuje brzmienie:
"10) okresie zasiłkowym - oznacza to okres od dnia 1 października do dnia 30 września następnego roku kalendarzowego, na jaki ustala się prawo do świadczeń rodzinnych;"
- 3) w art. 9 dodaje się ust. 6 - 8 w brzmieniu:
"6. Dodatek nie przysługuje, jeżeli osoba w rodzinie miała ustalone prawo do świadczenia z tytułu ciąży i porodu na to samo dziecko.
7. W przypadku urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu rodzina, w której osoba miała ustalone prawo do świadczenia z tytułu ciąży i porodu jest uprawniona do dodatku na drugie i każde następne dziecko urodzone podczas tego porodu.
8. W przypadku gdy osoba w rodzinie miała ustalone prawo do świadczenia z tytułu ciąży i porodu i nie pobrała tego świadczenia w pełnym wymiarze, w dopuszczalnym okresie jego pobierania, rodzinie przysługuje dodatek na to samo dziecko w wysokości różnicy pomiędzy wysokością dodatku, a kwotą pobranego świadczenia.";
- 4) w art. 12a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

- "2. Dodatek przysługuje w wysokości 100 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.";
- 5) w art. 15 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
"2. Dodatek przysługuje przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki.";
- 6) po rozdziale 2a dodaje się rozdział 2b w brzmieniu:
"Rozdział 2b
Świadczenie z tytułu ciąży i porodu
Art. 15d. 1. Kobiecie w okresie ciąży i porodu przysługuje świadczenie z tytułu ciąży i porodu, zwane dalej "świadczeniem".
2. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwot, o których mowa w art. 5 ust. 1 lub 2. Przepisy art. 5 ust. 3-9 stosuje się odpowiednio.
3. Świadczenie przysługuje od czasu potwierdzenia ciąży zaświadczeniem lekarskim, jeżeli kobieta pozostaje przez czas trwania ciąży pod opieką lekarską. Fakt pozostawania pod opieką lekarską kobieta potwierdza oświadczeniem i okazaniem karty przebiegu ciąży.
4. Świadczenie przysługuje w wysokości 160 zł miesięcznie, przez okres nie dłuższy niż dziewięć miesięcy.
5. Świadczenie nie przysługuje, jeżeli kobieta zaprzestała sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.
6. Organ właściwy w razie powzięcia wątpliwości może żądać od uprawnionej kobiety potwierdzenia pozostawania pod opieką lekarską w czasie ciąży.";
- 7) w art. 23:
a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:
"1a. Ustalenie prawa do świadczenia z tytułu ciąży i porodu następuje na wniosek uprawnionej kobiety.",
b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:
"3a. Wniosek o świadczenie z tytułu ciąży i porodu powinien dodatkowo zawierać informację o braku uprawnienia do dodatku, o którym mowa w art. 9, w przypadku nabycia prawa do tego świadczenia.";
- 8) po art. 23a dodaje się art. 23b w brzmieniu:
"Art. 23b. 1. W przypadku, gdy w stosunku do osoby samotnie wychowującej dziecko ubiegającej się o zasiłek rodzinny lub otrzymującej go, wystąpią uzasadnione

wątpliwości co do okoliczności, o których mowa w art. 7 pkt 5 lit. b, organ właściwy może wytoczyć powództwo o ustalenie ojcostwa.

2. W przypadku przyznania zasiłku rodzinnego osobie samotnie wychowującej dziecko, o której mowa w art. 7 pkt 5 lit. a-c, organ właściwy może wytoczyć powództwo o roszczenie alimentacyjne przeciwko osobom zobowiązanim w dalszej kolejności na podstawie art. 132 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.).
3. W sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, w postępowaniu przed sądem do organu właściwego stosuje się odpowiednio przepisy o udziale prokuratora w postępowaniu cywilnym.";

9) w art. 24:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na okres zasiłkowy, z wyjątkiem świadczeń, o których mowa w art. 9 oraz 14-16.",

b) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

"6. Prawo do dodatku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego na nowy rok szkolny ustala się w okresie zasiłkowym, w którym rozpoczyna się rok szkolny, chyba że osoba uprawniona złoży wniosek o ten dodatek w następnym okresie zasiłkowym, z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 14 ust. 3.";

10) w art. 25 w ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. W przypadku wystąpienia zmian w liczbie członków rodziny, uzyskania dochodu lub innych zmian mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych osoba, o której mowa w art. 23 ust. 1 i 1a, jest obowiązana do niezwłocznego powiadomienia o tym organu wypłacającego świadczenia rodzinne.";

11) w art. 26 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

"3. W przypadku gdy osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami do dnia 31 sierpnia, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata świadczeń przysługujących za miesiąc październik następuje do dnia 31 października.

4. W przypadku gdy osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami w okresie od dnia 1 września do dnia 31 października, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata świadczeń przysługujących za miesiąc październik następuje do dnia 30 listopada.";

12) w art. 28:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Wstrzymuje się wypłatę świadczeń rodzinnych, jeżeli osoba, o której mowa w art. 23 ust. 1 i 1a, odmówiła udzielenia lub nie udzieliła, w wyznaczonym terminie, wyjaśnień co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych.",

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

"3. Wstrzymuje się wypłatę świadczeń rodzinnych, jeżeli osoba, o której mowa w art. 23 ust. 1 i 1a, nie podejmuje świadczeń rodzinnych przez trzy kolejne miesiące kalendarzowe.";

13) w art. 29 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Podmiot realizujący zadania w zakresie świadczeń rodzinnych może gromadzić i przetwarzać, w zakresie określonym w ustawie, dane osobowe osoby, o której mowa w art. 23 ust. 1 i 1a oraz członków jej rodziny."

Art. 2.

1. Okres zasiłkowy rozpoczynający się w dniu 1 września 2007 r. przedłuża się do dnia 30 września 2008 r.
2. Organ właściwy z urzędu zmienia decyzje i przyznaje prawo do świadczeń rodzinnych przysługujących w okresie zasiłkowym, o którym mowa w ust. 1, na podstawie dochodu rodziny z roku 2006 r.
3. Prawo do dodatku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego na rok szkolny rozpoczynający się w dniu 1 września 2008 r. ustala się na wniosek osoby uprawnionej w okresie zasiłkowym, o którym mowa w ust. 1, chyba że osoba złoży wniosek o ten dodatek w następnym okresie zasiłkowym, z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1.
4. Prawo do dodatku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania za miesiąc wrzesień 2008 r. ustala się na wniosek osoby uprawnionej w okresie zasiłkowym, o którym mowa w ust. 1.

Art. 3.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 2007 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 2, 5, 9 lit. b i 11 oraz art. 2, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2008 r.

UZASADNIENIE

Celem nowelizacji ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, Nr 104, poz. 711 i Nr 222, poz. 1630) jest wzmocnienie materialnego wsparcia dla ubogich rodzin wielodzietnych, wprowadzenie do ustawy nowego świadczenia z tytułu ciąży i porodu oraz przesunięcie terminu rozpoczęcia i zakończenia okresu zasiłkowego.

Inicjatywa ta jest realizacją dyspozycji art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi:

- "1. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.
2. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa."

Rodziny wielodzietne, mające troje i więcej dzieci na wychowaniu są w porównaniu w rodzinami z mniejszą liczbą dzieci w zdecydowanie trudniejszej sytuacji ekonomicznej, na co wskazują badania gospodarstw domowych. Powoduje to trudności w zaspokajaniu potrzeb materialnych, edukacyjnych, zdrowotnych dzieci, utrudnia także ich dostęp do dóbr kultury. Poprawie tej sytuacji ma służyć podwyższenie dodatku z tytułu wychowania w rodzinie wielodzietnej z 80 do 100 złotych.

Nowelizacja wprowadza nowe świadczenie dla ubogich kobiet w ciąży i porodu. W przypadku spełniania przez nie kryterium ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, uprawniające do wsparcia, uzyskiwałyby od czasu potwierdzenia ciąży zaświadczeniem lekarskim świadczenie w wysokości 160 złotych miesięcznie. Świadczenie to jest powiązane z obowiązkiem kobiety ciężarnej do pozostawania pod opieką lekarza.

Wprowadzenie tego świadczenia wynika z przekonania, że konieczne jest wsparcie kobiety ciężarnej, żyjącej w trudnych warunkach materialnych, w okresie ciąży i porodu, w celu zapewnienia jej i dziecku lepszego odżywiania, zakupu zalecanych leków czy odzieży ciążowej. Do udzielania takiego wsparcia zobowiązuje art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78, z późn. zm.).

Projekt zakłada alternatywność dodawanego świadczenia z tytułu ciąży i porodu oraz dodatku z tytułu urodzenia dziecka, o którym mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych. Rodzina będzie miała wybór tylko jednego z tych świadczeń. Przewidziane zostały w związku z tym szczególne rozwiązania:

- w przypadku, gdy w rodzinie urodziło się dwoje lub więcej dzieci podczas jednego porodu, a osoba w rodzinie pobrała już świadczenie z tytułu ciąży i porodu, wówczas dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje rodzinie na drugie i każde kolejne dziecko;
- w sytuacji gdy osoba nabyła prawo do świadczenia z tytułu ciąży i porodu, ale nie pobrała go w pełnej wysokości (np. z powodu utraty prawa do świadczeń rodzinnych na skutek przekroczenia kryterium dochodowego w przypadku uzyskania dochodu) rodzinie przysługuje dodatek z tytułu urodzenia dziecka w wysokości różnicy pomiędzy wysokością dodatku (1000 zł), a kwotą pobranego już świadczenia z tytułu ciąży i porodu.

Przesunięcie terminu rozpoczęcia okresu zasiłkowego z miesiąca września na miesiąc październik konieczne jest przede wszystkim ze względu na termin ogłaszania przez Prezesa GUS danych o dochodzie z 1ha przeliczeniowego. Termin ten, zgodnie z ustawą o podatku rolnym, określony jest na dzień 23 września. Ogłoszenie przez Prezesa GUS dochodu w tym dniu czyni w praktyce niemożliwym wydanie decyzji i wypłacenie świadczeń rodzinnych do 30 września (zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych w przypadku złożenia wniosku do końca lipca ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłata następuje do 30 września). Rozpoczęcie okresu zasiłkowego w miesiącu wrześniu oznacza również, że wnioski o ustalenie prawa składane są w lipcu i sierpniu, co uniemożliwia skorzystanie przez pracowników podmiotów realizujących zadania w zakresie świadczeń rodzinnych w tym okresie z urlopu wypoczynkowego. Ponadto wnioski składane w tych miesiącach są często niekompletne, przede wszystkim ze względu na brak zaświadczeń ze szkół o rozpoczęciu roku szkolnego. Konsekwencją zmiany dokonanej art. 1 pkt 2, która dotyczy nowelizacji definicji "okresu zasiłkowego", są zmiany dokonane art. 1 pkt 5, 9 lit. b i 11 oraz przepis przejściowy art. 2. W świetle projektu zmiany dotyczące okresu zasiłkowego wejdą w życie w dniu 1 lipca 2008 r.

Ponadto zmiana dokonana art. 1 pkt 8 zmierza do tego, aby przypadku, gdy w stosunku do osoby samotnie wychowującej dziecko ubiegającej się o zasiłek rodzinny lub otrzymującej go, wystąpią uzasadnione wątpliwości co do tego, że ojciec dziecka jest nieznan, organ właściwy (tj. wójt, burmistrz lub prezydent) mógł wytoczyć powództwo o ustalenie ojcostwa. Nowelizacja umożliwi również organowi właściwemu wytoczenie powództwa o roszczenie alimentacyjne przeciwko osobom zobowiązanym do alimentacji w dalszej

kolejności na podstawie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w przypadku przyznania zasiłku rodzinnego osobie samotnie wychowującej dziecko, którego rodzice lub jedno z rodziców nie żyje lub którego ojciec jest nieznany bądź w sytuacji, gdy powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone. Zmiany te mają na celu uszczelnienie systemu świadczeń rodzinnych i przyznają organowi właściwemu instrumenty prawne, które pozwolą skuteczniej chronić interes publiczny.

Koszty nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych pokryje budżet państwa.

Zmiana w zakresie podniesienia kwoty dodatku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej z 80 do 100 złotych dotyczy ok. 800 tys. dzieci. Powoduje to zatem wzrost wydatków budżetu państwa na dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej o około 192 mln zł rocznie, tj. łącznie z kosztami obsługi – o ok. 198 mln zł.

Wprowadzenie świadczenia z tytułu ciąży i położu przy założeniu, że 90% świadczeniobiorców skorzysta ze świadczenia przed urodzeniem dziecka (dziewięć świadczeń miesięcznych w wysokości 160 zł) oraz 10% po urodzeniu dziecka (jednorazowe świadczenie w wysokości 1000 zł) wydatki w skali roku wyniosą maksymalnie ok. 357,4 mln zł, co stanowi wzrost w stosunku do wydatków na dodatek z tytułu urodzenia dziecka o:

- 101,4 mln zł rocznie;
- 8,4 mln zł miesięcznie.

Projektowana regulacja nie jest objęta zakresem prawa Unii Europejskiej.